
Saksnr: 2020/73823-1
Saksbehandlar: Linda Farestveit

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda		29.10.2020
Hovudutval for opplæring og kompetanse		03.11.2020
Fylkesutvalet		26.11.2020
Fylkestinget		15.12.2020

Vidareutvikling av samarbeid mellom vidaregåande opplæring, næringsliv og kommunar (VP11 og VP21)

Forslag til innstilling:

Hovudutval for opplæring og helse tek saka til orientering.

Samandrag

Dei seinaste åra har det vore prøvd ut ulike former for samhandling mellom skule og arbeidsliv med mål om å styrke samarbeid om utstyr/læringsareal innan fag- og yrkesopplæringa. I denne saka vil fylkesrådmannen samanfatte nokre erfaringar frå eit utval samarbeidsprosjekt og peike på ein del faktorar som bør vektleggjast i planlegging av vidare utvikling av samarbeidsmodellar mellom skule og næringsliv med tanke på utstyr og areal. Saksframlegget bygger primært på løypemelding for Bømloprojektet, sluttrapport for Nordhordlandsprosjektet, samt beskriving av samarbeidet skule - bedrift i Årdal.

Det er viktig å halde fram arbeidet med å vidareutvikle hensiktsmessige modellar for samarbeid om bruk av utstyr mellom dei vidaregåande skulane og næringslivet. Fylkesrådmannen ventar at det vil kome fleire initiativ som omhandlar tettare samarbeid om utstyr i opplæringa mellom skule og næringsliv. For dei vidaregåande skulane vil det vere avgjerande at dei får effektiv samhandling med fylkesadministrasjonen i dialogen med næringslivet når dei har behov for det, men arbeidet må vere forankra lokalt og drivast fram i tett dialog med lokalt næringsliv.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Bjørn Lyngedal
fylkesdirektør

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Saksutgreiing

Fylkesrådmannen viser til følgjande verbalpunkt frå fylkestinget i desember 2019:

Verbalpunkt 11

Rubbestadneset: Vi konstaterer at utviklinga av pilotprosjektet på Bømlo/Rubbestadneset vert gjennomført som planlagt. Ber om ei sak som viser korleis vidareutvikling av samarbeid om utstyr mellom dei vidaregåande skulane og næringslivet kan gjerast.

Verbalpunkt 21

Det skal arbeidast for eit tettare samarbeid mellom vidaregåande opplæring, næringsliv og kommunane etter modell frå mellom anna Årdal og Bømlo.

Dei seinaste åra har det vore prøvd ut ulike former for samhandling mellom skule og arbeidsliv med mål om å styrke samarbeid om utstyr/læringsareal innan fag- og yrkesopplæringa. I denne saka vil fylkesrådmannen samanfatte nokre erfaringar frå eit utval samarbeidsprosjekt og peike på ein del faktorar som bør ligge til grunn for vidare planlegging av samarbeidsmodellar mellom skule og næringsliv om utstyr. Saksframlegget bygger primært på løypemelding for Bømloprosjektet, sluttrapport for Nordhordlandsprosjektet, samt beskriving av samarbeidet skule - bedrift i Årdal.

Årdal vgs

Årdal vidaregåande skule har inngått ein avtale om kjøp av tenester med teknologibedrifta Sitep frå skulestart skuleåret 2019/20. Det fyrste året kjøpte skulen 8 undervisningstimar pr veke til klasse 3AUA vg3 automatisering og 4 t pr veke til klasse 2KPA vg2 Kjemiprosess. Skuleåret 20/21 har vg3 automatisering 6 timar pr veke og vg2 Kjemiprosess 3 t pr veke. Desse timane kjem i tillegg til timane i dei ordinære praksisperiodane. I tillegg nyttar skulen inneverande skuleår Sitep til å ta ein del vikartimar i sine lokale t.d. under sjukmeldingar. I praksis har dette ført til at klasse 3AUA har hatt 10 timar pr veke hjå Sitep so langt dette skuleåret.

Årdal vgs er godt nøgd med dette samarbeidet. Dei har starta med opplæring av sine egne tilsette på Sitep sin teknologifabrikk, noko som dei håpar vil føre til at deira egne pedagogar kan ta med seg elevane opp i Sitep sine lokale og gjennomføre egne øvingar. Dette er tidlegast på plass skuleåret 21/22.

Bømlo prosjektet

Fylkestinget i Hordaland fylkeskommune fatta i oktober 2016 (sak 72/16) vedtak om å greie ut eit pilotprosjekt på Bømlo som skal styrkje samarbeidet mellom næringsliv og skule slik at opplæring som krev kostbare investeringar i verkstader og bygg innan yrkesfag kan gjennomførast ute i bedrift.

Prosjektorganisasjonen blei endeleg sett i januar 2018, og prosjektplan blei handsama i fylkesutvalet i mai 2018 (sak 186/2018). Pilotprosjektet arbeidde heile 2018 med ei brei kartlegging av skulane på Bømlo for å finne ut korleis ein kunne styrke samarbeidet skule og arbeidsliv. Både arbeidsliv og lokale vidaregåande skule har vore sterkt involvert, i tillegg til kommune, grunnskular og skuleeigar i fylket.

12. juni 2019 vedtok eit einstemmig fylkesting at framtidig lokalisering av verkstader til TIP, elektro og naturbruk skal leggjast til nybygget til UNITECH på Rubbestadneset, om lag ein mil frå Bømlo vgs. Opplæringscenter for havrommet (Rubbestadneset), ligg i den maritime industriklynga på Rubbestadneset. Når det gjeld utforming av havbrukshallen så vil det være ein viktig del av prosessen å skrive ein samarbeidsavtale der opplæringa og korleis samarbeid og ansvars/oppgåvefordeling knytt til denne, blir tydeleg skildra. Det gjeld både juridiske og økonomiske forpliktingar ved eit slikt samarbeid, både for fylkeskommunen og samarbeidspartneren.

Prosjektet går nå inn i gjennomføringsfasen og vil etter planen i perioden 2019 - 2024 og vil ta fleire skritt vidare for å på plass formelle avtaler om samarbeid kring læringsareal og utstyr.

Samarbeidsprosjektet i Nordhordland

Fylkestinget vedtok følgjande verbalforslag i desember 2016, i samband med budsjettvedtaket for 2017:

«Det vert våren 2017 starta opp eit samarbeidsprosjekt mellom skulane i Nordhordland og det lokale næringslivet, der målet er å prøva ut nye undervisningsformer der meir av den praktiske undervisninga vert gjort ute i verksemdene.»

På grunn av at det allereie var etablert effektive samarbeidsstrukturar mellom skule og arbeidsliv i regionen, vart prosjektorganisasjonen rigga raskt.

Samarbeidsprosjektet skulle bidra til å synleggjere og vidareutvikle samarbeidet, dei gode døma og dei gode samarbeidsstrukturane mellom skule og arbeidsliv. Det skulle leggjast vekt på styrka fagmiljø, yrkesretting og relevans gjennom attraktiv og nyskapande opplæringsverksemd innan ulike utdanningsprogram i Nordhordland.

Samarbeidsprosjektet skulle òg kartleggje i kva grad det var mogleg å leggje meir av undervisninga i verksemdene og utvikle modellar for utprøving av praktisk undervisning i verksemdene t.d. ulike vekslingsmodellar og moglege forsøk innan prioriterte utdanningsprogram. I den første fasen var det viktig å mobilisere og engasjere lokalt arbeidsliv. Dei involverte utdanningsprogramma har vore TIP ved Knarvik vgs. og BA ved Austrheim vgs. Skulane fekk i oppdrag å prøve ut ein modell innan eitt utdanningsprogram og utarbeide rapport i samarbeid med arbeidslivet.

Etter den innleiande undersøkjande dialogen med arbeidslivet landa ein på at prosjektet skulle prøve ut ein modell der ein auka praksisopplæringa i bedrift på vg 2 med mellom 3-7 veker. Det vart konkludert med at innrettinga av prosjektet skulle halde seg innanfor eksisterande krav og rammer. Dette gjaldt til dømes formelle krav til elevane sitt timetal i faga og lærarane si årsramme. Erfaringar som begge skulane gjorde seg etter det første skuleåret var at elevane fekk ei betre fagleg opplæring. Begge skulane brukte modellen aktivt i rekrutteringa av nye søkjarar. Den samla vurderinga av bedriftene sin erfaring med ordninga er god. 92 % ga positiv respons. Om lag 60 % meiner også at auka tal veker i praksis gir eleven betre tilgang til å bruke spesialisert utstyr." Det er likevel viktig å understreke at til tross for at det vert gjeve gjennomgåande positive tilbakemeldingar frå dei fleste som har delteke i prosjektet, så er det vanskeleg å finne statistisk grunnlag for å hevde at gode resultat skuldast sjølve modellen og ikkje andre årsaker.

Vidare utvikling av samarbeid mellom skule og arbeidsliv i Vestland

1. Samarbeidsmodellar kring utstyr må bygge på formelle avtalar som avklarar pedagogiske, juridiske og økonomiske ansvarsforhold

Alle dei tre døma som er omtalt over har til felles at elevar på vg2 skal få meir av den praktiske opplæringa i arbeidslivet. Så langt er det ingen av modellane som inneber at bedriftene tek over/erstattar fag- og yrkesopplæringa i skule. Det dreier seg primært om å auke omfanget av opplæringa ute bedrift. Både i Årdal, Bømlo og Nordhordland har dette ført til at elevane får betre tilgang på opplæring med spesialisert utstyr, men det er så langt ikkje grunnlag for å konkludere med at auka praksis i bedrift kan utløyse vesentleg reduksjon i investeringsbehovet til skulane. Det er og ulikt i kva grad bedrifter etterspør økonomisk kompensasjon for å ta eit auka ansvar for opplæringa på vg2. I Årdal kjøper skulen eit tal timer med opplæring, men har tankar om at skulen sitt eige personale gradvis skal få meir ansvar for opplæringa i samarbeidsbedrifta. I Bømlo prosjektet vil kompensasjon til arbeidslivet vere tema i neste periode når ein skal inngå formelle avtalar.

Fylkesrådmannen merker seg til dømes at det i Bømloprosjektet framleis er fleire formelle samarbeidsavtalar som må på plass med tanke på ansvars/oppgåvefordeling, og bruk av areal og utstyr i opplæringa. Eit spørsmål som er reist er korleis bedriftene skal kompenserast for å ta eit større ansvar for opplæringa. Ein slik kompensasjon kan vere krevjande å realisere viss ikkje andre fylkeskommunale kostnader knytt til opplæringa blir tilsvarande redusert. Det vil først i neste periode vere realistisk å sjå kva konkrete avtalar ein kan få i stand kring samarbeid om areal

og utstyr til opplæring. Den vidare gjennomføringa og evalueringa av Bømloprosjektet vil gi eit viktig kunnskapsgrunnlag for vidareutvikling av samarbeidsmodellar.

2. Samarbeidsmodellar må vere lokalt forankra og bygge på etablerte samarbeidsstrukturar

Erfaringane frå døma i saka viser kor viktig det er å bygge på etablerte, lokale samarbeidsstrukturar i eit område for å få til gode avtalar kring utstyr i opplæringa. Det kan variere frå område til område korleis samarbeidsstrukturar er innretta både innan, og mellom ulike bransjar, og i samhandlinga mellom skule og arbeidsliv. Det er særleg stor skilnad mellom Bergensområdet og distrikta utanfor. Aktørkartet er meir oversiktleg i distrikta og skulen har gjerne ei anna rolle i lokalsamfunnet samanlikna med dei vidaregåande skulane i Bergen. I Bergen vil skular normalt ha eit meir utydeleg avgrensa lokalmiljø, og skulane i Bergen har behov for meir samordning og koordinering i arbeidet med gjennomføring av praksis og formidling av læreplassar. Dette medfører at ei vellukka modell for samarbeid ikkje automatisk kan overførast frå ein lokal kontekst til ein annan.

Samarbeid om utstyr har best føresetnader for å lykkast når samarbeidet om elevane og lærlingane er godt. I Vestland fylkeskommune har fylkesrådmannen retta tydelege forventningar til dei vidaregåande skulane si rolle i samarbeidet med lokalt arbeidsliv. Læreplassar og lærebedrifter finnes lokalt og dei vidaregåande skulane skal ha ansvar for at elevar på yrkesfaglege utdanningsprogram kjem ut i lære. Dette krev at skulane systematiserer arbeidet sitt med lokale bedriftsnettverk for å nå målet om at alle kvalifiserte elevar skal ha ein læreplass ved utgangen av Vg2. Erfaringar viser at i område der skulane har opparbeidd gode og systematiske samarbeidsrelasjonar til arbeidslivet rundt, er det lettare å lykkast med utvikling av meir komplekse opplæringsmodellar som krev tettare samhandling mellom skule og bedrift.

I Nordhordland var det til dømes ved prosjektstart definert tydelege samarbeidsarenaer, og det er rimeleg å anta at dette er ein av forklaringane til at prosjektet i Nordhordland kom rimeleg raskt i gang, j.f. oppsummeringa i sluttrapporten: «Samarbeidsprosjektet har ført til at samarbeidet mellom skulane og samarbeidsbedriftene har blitt endå tettare og betre enn tidlegare, dette har ein klart ved å utnytte eksisterande strukturar for samarbeid i regionen. Skulane ønskjer å prøve ut liknande modellar på andre utdanningsprogram.»

3. Mobilisering av tilstrekkeleg personalressursar og kompetanse i utvikling av samarbeidsmodellar og formelle avtalar

Erfaringane frå Nordhordlandsprosjektet og Bømloprosjektet viser at det kan vere både tids- og ressurskrevjande å etablere formelt samarbeid som inneber at meir av opplæringa på vg1 og vg2 skal skje ute i bedrift. For å lykkast må det leggast til grunn eit tettare og meir formelt samarbeid om innhald og vurdering i opplæringa. Det er avgjerande å sikre at ein har tilstrekkelege pedagogisk, økonomisk, og juridisk kompetanse frå fylkeskommunen si side viss ein skal få på plass hensiktsmessige avtalar som til dømes krev samfinansiering av opplæringsutstyr og areal. Viss skulane skal lykkast med sitt oppdrag ut mot arbeidslivet, er det viktig å sikre tilstrekkeleg personalressursar og rett kompetanse til arbeidet. Dette er særleg avgjerande om samarbeidet inneber økonomiske konsekvensar for partane i samarbeidet.

Vedtakskompetanse

Fylkestinget

Vurderingar og verknader

Økonomi: ikkje relevant

Klima: ikkje relevant

Folkehelse: ikkje relevant

Regional planstrategi: relevant for samhandling rundt kompetanseutvikling

Konklusjon

Det er viktig å halde fram arbeidet med å vidareutvikle gode modellar for samarbeid om bruk av utstyr mellom dei vidaregåande skulane og næringslivet. Fylkesrådmannen ventar at det vil kome fleire initiativ som omhandlar tettare samarbeid om utstyr i opplæringa mellom skule og næringsliv. For dei vidaregåande skulane vil det vere avgjerande at dei får effektiv samhandling med fylkesadministrasjonen i dialogen med næringslivet når dei har behov for det, men arbeidet må vere forankra lokalt og drivast fram i tett dialog med næringslivet.